

Књижевне новине

БЕОГРАД, 4. ЈАНУАР 1969.

Година XXI. Број 344. Лист излази сваке друге суботе

Цена 1,50 динара

на сло
вот, н
грес.

Оту
штвен
једно
ма ад
дубок
гу би
них п
чунај
забра
терње
тању
више
вариј
као и
ком
струк
ће и
са, те
аспек
чких,
спра
лити

У

књих
ји и
хрва
сврп
Броз
мисл
матс
скос
цијен
новн
на п
ља п
говор
ник"
српс
потп
на, и
српс
нача
ник"
прик
те на
спрос
ко и
ске и
ња п
ника'
контр
што
вариј
нички
потир
плекс

сичка својства такве природе да о-
правдавају употребу једног таквог
термина као што је језик? Ладан
говорни о „језику“ као да не знамо

Хрватима и Српима, као и све остале
узете из других језика и оломаћене
у нашим варијантама, па једино од
онога што преостане могли би обли-

Вук длаку мења, али ћуа
Зоран Глушчевић

ЗА И

ПРОТИВ

ZAŠTO ĆIRILICA?

Redakcijskom odboru »KNJIŽEVNIH NOVI-
NA« Beograd

Iz vašeg saopštenja »Čitaocima i prijateljima Književnih novina« objavljenog u broju vašeg lista Br. 343, 21. decembra 1968, saznali smo da ste odlučili da »Književne novine« više ne štampate latinicom, kao dosad, već ćirilicom.

U obrazloženju ove iznenadne odluke vi navodite »u prvom redu ekonomske razloge«. Da li smatrate da su ti razlozi dovoljni za jednu tako značajnu odluku? Osim toga da li ste uvereni da ste u pravu kad pretpostavljate da će »prelazak na ćirilicu« znatno povećati interesovanje za taj list na tzv. »ćiriličnom jezičkom području«, a samo »neznatno smanjiti interesovanje na onim teritorijama gde preovlađuje latinica«? Uvereni smo da čitaoci »Književnih novina« znaju dobro i ćirilicu i latinicu. Razume se, vi ste u pravu da postupate prema svom nahođenju, da pišete kako hoćete, pa čak i da posegnete za poznatim argumentom da su ćirilica i latinica kod nas ravnopravna pisma. Ali mi želimo da vas upozorimo da je upravo zbog te ravnopravnosti bežanje od latinice više nego obična promena pisma. Zar ne pretpostavljate da će se upravo ovim gestom diskreditovati ono što je bilo najvrednije u Književnim novinama?

Verovatno je da ćete u izvesnim krugovima dobiti podršku i pohvale što ste odlučili da izvršite ovu promenu da biste se »otvorili« prema »ćiriličnom jezičkom području«, ali nam je teško da poverujemo da smatrate da upravo takvom promenom radite »u interesu naše kulture i u skladu s njenim nacionalnim tradicijama«, osim ako među vama ne preovlađava uverenje da je došlo vreme da se naše nacionalne kulture i tradicije provincijalno zatvaraju u svoje sopstvene okvire, umesto da se otvaraju što je više moguće prema svim jugoslovenskim i svim drugim kulturama sveta?

КН

2

Koju kulturu vi imate na umu, srpsku, jugoslovensku? Ako je tako u kom pravcu se vi sada otvarate, a u kom pravcu se zatvarate?

Svi znamo da se istinske kulture ne zatvaraju prema drugim kulturama. Znamo, takođe, da se jedan nacionalizam ne može suzbijati drugim ni na koji drugi način sem krvavim međusobnim obračunom. Upravo zbog toga smo slobodni da vas zapitamo: da li ste vodili dovoljno računa da bi se ta promena mogla shvatiti samo kao jedan komplementarni elemenat u procesu, koji nam je svima poznat, koji počinje sa famoznom »Deklaracijom« i njenim naličjem »Predlogom za razmišljanje« da bi, pritajen i prituljen, uzeo nove oblike u beskrupuloznim i nekulturnim napadima na srpskohrvatski ili hrvatskosrpski Rečnik, beslovesnim napadima na Vuka Karadžića, da bi se u razgolićenom, najnižem i najprimitivnijem obliku ispoljio u »Hrvatskom Književnom listu«? Zar se razni vicevukovski i slični šovinstički ispadi mogu objasniti drukčije nego kao vulgarni epifenomen suštine toga procesa koji uzbuđuje ne samo nas već i ne mali broj Jugoslovena? Zar ne strepite da bi se i vaša odluka mogla protumačiti u tom kontekstu, kao jedno srdito i iracionalno nastojanje da se na ispade odgovori ispadima?

Vi znate da se iz naše nacionalne istorije može izvući pouka gde i kako završavaju ti i takvi ispadi, ako se uz to još uzmu u obzir i razne nevidljive ruke koje sa strane vešto potpiruju te ispade, nije teško zaključiti šta bi u ovom istorijskom trenutku takve promene mogle da znače. U najboljem slučaju one nas vode u provincijalizam i tesnogradost, a u najgorem — netoleranciji ili svakojakim razračunavanjima. Kao naučni i kulturni radnici slobodni smo da vam na sve ovo skrenemo pažnju i da vas zamolimo da budete mudri i hrabri i da pomenutu odluku povučete u interesu razvitka naše kulture i samih »Književnih novina«.

Jovan Arandjelović, Veljko Korać, Aleksandar Kron, Aleksandra Marjanović, Mihailo Marković, Vojin Milić, Dragoljub Mićunović, Zaga Pešić Golubović, Nikola Potkonjak, Svetozar Stojanović i Mladen Životić

Beograd, 23. XII 1968. god.

Uredništvo

Dragi
U svo-
vi obja-
među os-
licu. Sto-

»Odlu-
umesto l-
u prvom
sadašnja
novine«
području
na ćirilic-
području
njega na
latinica,
naše kul-
tradicija

Kao o-
na« navi-
vine« šta

Драги

Дубоко
се сложим
јама. Ако
них реакци-
потпуну ст-
прихватљиве
као ни ми-

1) да ј-
реакције —
ки манифе-
од своје пр-
текстом. А
њоме писан-
рилицом се
него и Лен-
криви за не-
цу за царс-

2) да је
вире и кул-
ћирлица би-
рало капије
што је као
шију са све-
воље и инте-
турну и ист-
Мп смо

ОШКО-ЛИНГВИСТИЧКО РУХО.
К ДАКУ МЕЊА, АЛИ ЊУА НИКАДА.
Глушчевих

немоћни. Недавно је
око проласка два америчка разара-
ча кроз Мореузе из Средоземља у
Црно Море. Да ли је, са станови-

Би имао шта да крши.
Божидар Божовић

Уредништву »КЊИЖЕВНИХ НОВИНА«

Dragi drugovi,

U svom broju od 21. decembra 1968. godine, vi objašnjavate razloge koji su vas naveli, između ostalog, na prelazak sa latinice na ćirilicu. Stoји:

»Odluka da se »Književne novine« ubuduće, umesto latinicom, štampaju ćirilicom doneta je u prvom redu iz ekonomskih razloga. Naša dosadašnja iskustva pokazuju da se »Književne novine« najviše čitaju na ćirilichnom jezičkom području. Polazeći od uverenja da će prelazak na ćirilicu znatno povećati prodaju lista na tom području, a neznatno smanjiti interesovanje za njega na onim teritorijama gde prevladује latinica, smatrali smo da radimo u interesu naše kulture i u skladu sa njenim nacionalnim tradicijama.«

Kao dugogodišnji čitaoci »Književnih novina« naviknuti smo na to da se »Književne novine« štampaju latinicom, baš kao što se »Poli-

ku, jugo-
se vi sa-
rate?

ne zatva-
o, takođe,
suzbijati
krvavim
toga smo
vodili do-
na mo-
mentarni
a poznat,
m« i nje-
janje» da
ke u bes-
na srp-
beslove-
da bi se
itivnijem
evnom li-
ni šovini-
nego kao
ocesa ko-
nani broj
se i vaša
ontekstu,
nje da se

Dragi drugovi,

Дубоко поштујући ваше побуде, ипак не можемо да се сложимо са вашим примедбама, разлозима и сугестијама. Ако прихватимо вашу бојазан као и логику могућих реакција, онда би нас логика те бојазни одвела на потпуну странпутицу, па бисмо морали прихватити неприхватљиве закључке, са којима се ни ви, сигурни смо, као ни ми, не бисте сложили:

1) да је латиница оруђе прогреса, а ћирилица оруђе реакције — што је, свакако, апсурдно, јер „Комунистички манифест“ штампан ћирилицом ни за даку не губи од своје прогресивности у поређењу са својим латиничним текстом. Латиницом није писао само Маркс, него су њоме писана и судска акта католичке инквизиције, а ћирилицом се нису служили само самодржавни цареви, него и Лењин. Па, коме би пало на памет да латиницу криви за инквизиторска спаљивања на ломачи, а ћирилицу за царске прогоне у Сибир?

2) да ћирилица значи затварање у провинцијалне оквире и културну изолацију — што је нетачно, јер је ћирилица била једино писмо које је нашем народу отворило капије европске и светске културе, и то не зато што је као инструмент једино погодан за кореспонденцију са светским прогресом, него што је био оруђе воље и интереса једног народа да ступи у светску културну и историјску интеграцију.

Ми смо се у својој одлуци руководили практичним

tika« štampa ćirilicom. To je najmanji razlog koji nas je naveo da vam pišemo.

S obzirom na karakter vašeg lista, na veliki broj izvrsnih članaka koje smo, naročito u poslednje vreme, mogli u njemu da pročítamo, mislimo da pitanje pisma nije na nivou problema kojima se bavite.

Mi ne znamo da li će se broj čitalaca »Književnih novina« povećati, ali smo ubeđeni da ugled i vrednost ovog lista ne počivaju na broju čitalaca, naročito onih koji »ne znaju« bilo ćirilicu ili latinicu.

Napominjemo da smo kategorički protiv prakse mnogih izdavačkih preduzeća da iz trgovačkih razloga, a s obzirom na njihovu kulturnu misiju, zamenjuju pismo, čime dele i kulturu na trgovačke, i ne samo trgovačke, »interesne sfere«.

Vaši čitaoci

Jovo Jarić,

Ilija Lukačević,

asistenti Prirodno-matematičkog fakulteta

Beograd, 21. decembar 1968. god.

Невиност писма

разлозима, али вас питамо да ли би од веће штете био прелазак на ћирилицу (чиме би се и практично потврдио да уставна одредба о једнакости писма није мртво слово на папиру), па иако би то неким шовинистима дало аргументе, или остајање на латиници, што би изазвало неуротичко осећање да се једној средини оспорава право да се слободно служи којим хоће писмом и што би допринело изазивању осећања националне угрожености, појачавајући тенденцију да се са писмом изједначи нација. Сложићете се са нама да је било какав прогрес незамислив без права личности и народа на слободан избор средстава за изражавање, а ту, поред језика, спада и писмо.

Наша је намера да и на ћириличким словима, која су, као што знате, настала из грчке мајускуле, па нису српског порекла, те у нашој свести не фигурирају као симбол нације него за нас представљају израз алфабетског савршенства и економичности, наставимо да негујемо, развијамо и ширимо културне вредности и прогресивне тенденције било са које стране, са којег језика и писма долазиле.

Ако у томе не успемо, будите сигурни да ће за наш неуспех најмање бити крива — ћирилица.

Beograd, 31. decembra 1968. године

Уредништво „Књижевних новина“